

KVALITETSDEKLARATION

Hushållens utgifter

Ämnesområde

Hushållens ekonomi

Statistikområde

Hushållens utgifter

Produktkod

HE0201

Referenstid

2021

Statistikens kvalitet	3
1 Relevans	3
1.1 Ändamål och informationsbehov	3
1.1.1 Statistikens ändamål	3
1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov	4
1.2 Statistikens innehåll	4
1.2.1 Objekt och population	4
1.2.2 Variabler	5
1.2.3 Statistiska mått	6
1.2.4 Redovisningsgrupper	6
1.2.5 Referenstider	7
2 Tillförlitlighet	7
2.1 Tillförlitlighet totalt	7
2.2 Osäkerhetskällor	8
2.2.1 Urval	8
2.2.2 Ramtäckning	9
2.2.3 Mätning	9
2.2.4 Bortfall	10
2.2.5 Bearbetning	12
2.2.6 Modellantaganden	13
2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig	13
3 Aktualitet och punktlighet	13

3.1	Framställningstid	13
3.2	Frekvens	13
3.3	Punktlighet	13
4	Tillgänglighet och tydlighet.....	14
4.1	Tillgång till statistiken	14
4.2	Möjlighet till ytterligare statistik.....	14
4.3	Presentation	14
4.4	Dokumentation	14
5	Jämförbarhet och sam användbarhet	14
5.1	Jämförbarhet över tid	14
5.2	Jämförbarhet mellan grupper	15
5.3	Sam användbarhet i övrigt	15
5.4	Numerisk överensstämmelse	15
	Allmänna uppgifter	15
A	Klassificeringen Sveriges officiella statistik	15
B	Sekretess och personuppgiftsbehandling	16
C	Bevarande och gallring	16
D	Uppgiftsskyldighet.....	16
E	EU-reglering och internationell rapportering	16
F	Historik.....	17
G	Kontaktuppgifter.....	17

Statistikens kvalitet

1 Relevans

En omfattande omdesign av undersökningen har gjorts inför denna undersökning. Syftet med omdesignen var att minska uppgiftslämnarbördan och därmed öka andelen hushåll som deltar fullt ut i undersökningen.

Omdesignen innebär att undersökningen har delats upp i tre insamlingar som samlar in information om olika uppgifter. Ett hushåll deltar bara i en insamling. Omdesignen innebär även att insamling av uppgifter med hjälp av kassabok eller kvitton ersätts med direkta frågor om utgifter. Förändringarna innebär vidare att:

- Uppgifter inte samlas in på samma detaljeringsnivå som tidigare.
- Insamling av boendeutgifter samordnas med undersökningen Hushållens boendeutgifter.

För mer information se avsnitt 5 *Jämförbarhet och sam användbarhet*.

I och med den nya designen är statistiken avseende år 2021 inte helt jämförbar med tidigare insamlingar för Hushållens utgifter. Utöver den nya designen försvåras möjligheterna till jämförelser med tidigare insamlingar även av att utgifterna för 2021 har grupperats enligt en ny klassifikation.

2021 års insamling är behäftad med en osäkerhet; det är första gången insamlingen genomförs med den nya metoden. Statistiken visar på andra nivåer jämfört med tidigare insamlingar. Förklaringen till detta är troligen en kombination av orsaker, men det förefaller som att uppgiftslämnarna misstolkat eller överrapporterat vissa utgiftsfrågor. Tidigare undersökningar var troligen i viss mån underrapporterade.

SCB har av denna anledning valt att Hushållens utgifter 2021 inte publiceras som officiell statistik.

Hushållens utgifter 2021 har jämförts med motsvarande statistik inom Nationalräkenskaperna. Det finns en god överrensstämmelse för utgifterna på totalnivå och även utgiftsgruppernas andel av totalen är ungefär desamma.

Den statistik inom HUT som beskriver livsmedelsutgifter har jämförts med Livsmedelsförsäljningsstatistiken. I HUT 2021 rapporterar hushållen högre livsmedelsutgifter än vad som redovisas i Livsmedelsförsäljningsstatistiken.

En del av de tveksamheter vi ser i materialet har att göra med att olika frågor har olika referensperiod, och att det kanske blivit svårt för uppgiftslämnaren att tänka på rätt tidsperiod bakåt i tiden. Vi ser att hushållen i vissa fall troligen svarat för fel tidsperioder, vilket i viss mån påverkat skattningarna. Läs mer om detta i avsnitt 2.2.3 *Mätning*.

1.1 Ändamål och informationsbehov

1.1.1 Statistikens ändamål

Syftet med statistiken är att beskriva hushållens utgifter för olika varor och tjänster för olika hushållsgrupper. Statistiken ska ge information om kost-hushållens utgifter under ett år. Statistiken ska spegla såväl storleken av

hushållens utgifter som hur utgifterna fördelas över ett antal olika varu- och tjänstekategorier.

1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov

Att specifikt uttala sig om allmänhetens informationsbehov är inte möjligt, men jämförelser av hushållens utgifter för olika hushållstyper samt hur man fördelar utgifterna mellan olika varor och tjänster är exempel på vanligt förekommande användning.

Gemensamt för flera användare är att man lyfter fram att det intressanta med statistiken är att förstå vilka hushåll som är sårbara eller på något vis har en ansträngd ekonomi, på grund av låga inkomster och/eller på grund av hög försörjningsbörda. Redovisning efter hushållstyp anges då också som viktigt.

1.2 Statistikens innehåll

De två viktigaste målstorheterna i HUT är:

- Genomsnittlig utgift under året per kosthushåll och utgiftsslag
- Genomsnittlig utgiftsandel under året per kosthushåll och utgiftsslag vilka skattas för ett flertal olika utgiftsslag.

Statistiken redovisas som medelvärde, andel och antal.

I statistiken används kosthushåll för att beskriva hushållssammansättningen. Mer information om definitionen finns i avsnitt 1.2.1 *Objekt och population*.

Statistiken redovisas bland annat efter bakgrunds- och klassificeringsvariablerna hushållstyp, upplåtelseform och region. För mer detaljerad information om variabler samt viktiga redovisningsgrupper, se 1.2.2 *Variabler* och 1.2.4 *Redovisningsgrupper*.

1.2.1 Objekt och population

Intressepopulationen är kosthushåll med personer som är bosatta i Sverige. Med kosthushåll avses hushåll där de ingående personerna har något mer gemensamt än att bara dela bostad, nämligen gemensam ekonomi och gemensam hushållning.

Målpopulationen är de kosthushåll med personer som var folkbokförda i Sverige under referensperioden. Hushåll i någon form av institutionsboende ingår inte i målpopulationen.

Målobjektet kosthushåll utgörs av alla personer som bodde i samma bostad och som hade gemensam ekonomi och hushållning under referensperioden. Personer som är tillfälligt borta, men som förväntas återkomma, ingår i hushållet. Har föräldrar separerat räknas barn som bor lika mycket hos båda föräldrarna med i det hushåll som ingår i undersökningen. De som är inneboende och de som har en inneboende ingår inte i samma kosthushåll.

Uppgifterna om vilka personer som ingår i ett kosthushåll erhålls via den person som besvarar frågorna i Hushållens utgifter.

1.2.2 Variabler

Intressevariabeln är främst hushållens totala utgifter samt dess delkomponenter. För mer information om delkomponenterna se, [COICOP 2018 \(un.org\)](https://un.org).

Alla intressevariabler kan inte samlas in på ett bra sätt. Det kan gälla hushållens utgifter för känsliga eller olagliga tjänster eller varor såsom narkotika och prostitution.

Målvariabeln är främst hushållens totala utgifter och dess delkomponenter:

1. Utgifter för livsmedel och alkoholfria drycker
2. Utgifter för alkoholhaltiga drycker, tobak och narkotika
3. Utgifter för kläder och skor
4. Utgifter för boende, inklusive ränta på bostadslån
5. Utgifter för inventarier, hushållsutrustning samt rutinunderhåll av bostaden
6. Utgifter för hälsovård
7. Utgifter för transport
8. Utgifter för information och kommunikation
9. Utgifter för rekreation, sport, kultur, trädgård och husdjur
10. Utgifter för utbildning
11. Utgifter för restauranger och hotell
12. Utgifter för försäkringar och finansiella tjänster
13. Utgifter för personlig vård, socialt skydd m.m.
14. Utgifter för A-kassa, fackförenings- och andra medlemsavgifter
15. Utgifter för ränta, exklusive ränta på bostadslån
16. Utgifter för fordonsskatt
17. Utgifter för gåvor
18. Skattepliktiga förmåner

Observationsvariablerna är ibland samma som målvariablerna och ibland utgörs de av de delar som delkomponenterna summeras av. För de uppgifter som samlas in direkt från hushållen finns goda möjligheter att få överensstämmelse mellan observationsvariabler och målvariabler eftersom insamlingen specialanpassats efter undersökningens ändamål. I en del fall delas målvariabeln upp i flera observationsvariabler av mättekniska skäl. Exempelvis samlas uppvärmningsutgift in per uppvärmningssätt, så som el, fjärrvärme, olja, ved etc., för att uppgiftslämnaren inte ska utelämnas någon utgift. Ett annat exempel är att det går att lämna en sammanslagen utgift för villaförsäkring och hemförsäkring, då många hushåll inte kan dela på beloppet för dessa. Uppgifterna delas istället upp schablonmässigt i bearbetningarna inför statistikframställningen.

Den internationella klassificeringen av konsumtionsutgifter COICOP 2018 används i undersökningen. Klassificeringen har utvidgats med fem delkomponenter (14-18 ovan).

Uppgifter som har register som källa, så som tomträttsavgäld och disponibel inkomst är inte primärt insamlade för att ingå i beräkningarna av boendeutgiften respektive inkomsten i undersökningen Hushållens utgifter.

Observationsvariablerna motsvarar ändå på ett tillfredställande sätt målvariablerna.

1.2.3 Statistiska mått

Följande skattningar avseende hushåll redovisas: medelvärde, andel och antal. För antalsskattningar och medelvärden beräknas urvalsosäkerheten med hjälp av 95-procentiga konfidensintervall. Dessa konfidensintervall presenteras tillsammans med skattningarna.

Av den detaljerade genomgången nedan framgår att samtliga målstorheter är definierade som *kvoter* av summer.

Genomsnittlig utgift under året per kosthushåll och utgiftsslag

Definieras för respektive utgiftsslag som kvoten mellan hushållens totala utgifter under året och antalet hushåll. Eftersom nämnaren utgörs av samtliga hushåll, oavsett om de haft några utgifter för utgiftsslaget eller inte, kan den genomsnittliga utgiften enligt denna definition vara avsevärt lägre än den faktiska utgiften för de hushåll som haft den aktuella utgiften under referensperioden.

Genomsnittlig utgiftsandel under året per kosthushåll och utgiftsslag

Definieras som kvoten mellan summan av de enskilda hushållens utgiftsandelar för utgiftsslaget och antalet hushåll. Utgiftsandelen anger alltså i procent hur stor del av hushållets totala utgifter som utgiftsslaget står för. Parameter¹ som skattas åskådliggörs nedan.

$$Z_i = \frac{\sum_k p_{ik}}{N} \quad \text{där} \quad p_{ik} = \frac{y_{ik}}{\sum_j y_{jk}}$$

så att

y_{ik} är utgift för utgiftsslag i och hushåll k ,

$\sum_j y_{jk}$ är summan av utgiften för alla utgiftsslag avseende hushåll k ,

p_{ik} är utgiftsandel för utgiftsslag i för hushåll k ,

$\sum_k p_{ik}$ är summan alla hushållens utgiftsandelar för utgiftsslag i , och

N är antal hushåll.

1.2.4 Redovisningsgrupper

De variabler som hämtas från datainsamlingen och SCB:s befintliga register används för att bilda redovisningsgrupper. Den redovisningsgrupp som

¹ Notera att denna typ av parameter inte medför att summan av de genomsnittliga utgiftsandelarna per utgiftsslagen summeras till 100 procent.

används är främst hushållstyp, men även redovisning efter upplåtelseform och region förekommer.

För att göra jämförelser av till exempel disponibel inkomst mellan olika typer av hushåll används ett viktsystem där konsumtionen är relaterad till hushållets sammansättning. Alla utgifter ökar inte proportionellt med antalet personer i hushållet och det försöker man ta hänsyn till med hjälp av konsumtionsenheter. Om utgiften divideras med den konsumtionsvikt som gäller för hushållet kan man göra mer rättvisande jämförelser av utgifterna mellan individer i olika hushållstyper. Den disponibla inkomsten divideras med den konsumtionsvikt som gäller för hushållet.

Konsumtionsenhetskala

Hushållsställning	Konsumtionsvikt
Första vuxen, ensamboende eller sammanboende	1,00
Andra vuxen, sammanboende	0,51
Ytterligare vuxen	0,60
Barn 1, 0-19 år	0,52
Barn 2, 3..., 0-19 år	0,42

1.2.5 Referenstider

Statistikens referensår är generellt 2021. Datasamlingen sker löpande under referensåret.

En del frågor, som till exempel hur hushållen ser ut och hur de bor, avser nuläget då uppgifterna samlas in från hushållet.

Övriga frågor, som avser hushållens utgifter, samlas in på fyra sätt med utgångspunkt från tidpunkten då hushållet besvarar frågorna:

- Frågor om senaste utgift och för vilken tidsperiod den utgiften avsåg.
- Frågor om utgifter de senaste 12 månaderna.
- Frågor om utgifter den senaste månaden.
- Frågor om utgifter senaste veckan.

Tidsperioderna i frågorna är olika beroende på att olika utgifter är mer lämpliga att samla in under en kortare eller längre tidsperiod. Samtliga insamlade utgifter räknas om till årsuppgifter inför redovisning.

Inkomstuppgifter m.m. hämtas från register och avser referensåret.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Ett statistikvärdes tillförlitlighet beror på det totala felet mellan skattningen och målstorheten. Det totala felet kan bestå av urvalsfel, täckningsfel, bortfallsfel, mätfel och bearbetningsfel. Under avsnitt 2.2 *Osäkerhetskällor* görs

en genomgång av felkällor och deras konsekvenser för statistiken. Av de osäkerhetskällor som finns i undersökningen finns endast beräkningar av storleken på urvalsfelet redovisade.

Skattningsförfarandet i HUT utgår ifrån undersökningens design som är ett nätverksurval med stratifiering på hushållstyp, upplåtelseform och region. Förfarandet ger upphov till slumpmässig osäkerhet då ett specifikt urval av populationen undersöks. Bortfall av individer i urvalet kan ge upphov till både slumpmässiga och systematiska fel. För att kompensera främst för systematiska fel som uppstår som ett resultat av bortfall används hjälpinformation i form av kalibreringsvikter.

2.2 Osäkerhetskällor

De felkällor som kan ha störst påverkan på resultaten är urvalsfel, bortfallsfel och mätfel. Ett mått på urvalsfelet, konfidensintervall, beräknas och för stora redovisningsgrupper är intervallen små.

2.2.1 Urval

Urvalet är ett stratifierat obundet slumpmässigt urval utan återläggning. Urvalet är ett så kallat nätverksurval, vilket betyder att fler urvalsobjekt (personer) kan tillhöra samma målobjekt (hushåll). I ett hushåll kan även individer som inte ingår i ramen ingå, till exempel individer under 18 år.

För att skatta målstorheterna används ett estimationsförfarande som kallas kalibreringsmetod. I syfte att reducera urvalsfel och bortfallsfel nyttjas registerinformation som uppfyller tre kriterier. Registerinformationen ska

- 1 samvariera med de viktigaste delarna av hushållens utgifter; utgifter för boende, transport, livsmedel, fritid och kultur,
- 2 avgränsa de viktigaste redovisningsgrupperna och
- 3 samvariera med svarsbenägenheten, se avsnitt 2.2.6 *Modellantaganden*.

Osäkerhetsintervall beräknas enligt formeln:

$\text{punktskattning} \pm 1,96 * (\text{skattning av estimatorns medelfel})$

där såväl punkt- som medelfelsskattning beräknas med hjälp av ett av SCB egenutvecklat program, ETOS. Under förutsättning att stickprovsstorleken är stor samt

- (i) att den estimator som används är approximativt väntevärdesriktig, dvs. icke-skev
- (ii) att estimatorns varians endast beror av samplingvariansen och bortfallsvariansen

och

- (iii) att de registervariabler som används i kalibreringen uppfyller kriterierna för användande av registerinformation

gäller att sannolikheten är ca 95 procent att det använda urvals- och skattningsförfarandet erhåller ett intervall som täcker in den sökta storheten.

I praktiken är naturligtvis inte samtliga ovanstående förutsättningar perfekt uppfyllda. Även om hjälpvariablerna är klokt valda kommer estimatorn att

vara behäftad med viss skevhet, delvis till följd av kvarstående bortfalls- och täckningsfel men också till följd av andra fel av systematisk karaktär. Vidare är det troligt att estimatorns varians underskattas.

Utöver samplingvariansen och bortfallsvariansen tillkommer även ett variansbidrag från andra osäkerhetskällor av slumpmässig natur, men vanligtvis kan endast en del av detta variansbidrag "fångas upp" av den varians estimator som används. Tyvärr är det inte möjligt att avgöra i vilken utsträckning avvikelser från förutsättningarna ovan föreligger, och vilka effekter dessa avvikelser får för tolkningen av de osäkerhetsintervall som presenteras i termer av faktisk konfidensgrad. En rekommendation är dock att vara försiktig med att tolka de presenterade intervallen som regelrätta konfidensintervall.

2.2.2 Ramtäckning

Målpopulationen beskrivs i avsnitt 1.2.1 *Objekt och population*.

Undersökningens rampopulation består av personer som är 18 år eller äldre och som var folkbokförda i Sverige under referensperioden. Rampopulationen hämtas från Registret över totalbefolkningen (RTB). De brister som finns när det gäller rampopulationens täckning av målpopulationen är små.

Täckningsfel uppstår när mål- och rampopulation inte helt stämmer överens. Nedan redovisas täckningsfel i statistiken som beror på att populationerna inte helt överensstämmer. Personer som borde vara folkbokförda men inte är det orsakar undertäckning i registret, medan personer som är folkbokförda trots att de inte borde vara det orsakar övertäckning.

Täckningsfel uppstår främst till följd av brister i rapportering avseende födslar, dödsfall, invandring och utvandring, antingen beroende på fördröjning eller att individer inte rapporterar alls. På regional nivå orsakar brister i rapportering av flyttningar mellan olika regioner i Sverige täckningsproblem.

Eftersom över- och undertäckningens storlek i RTB uppskattas till mindre än 1 procent vardera på totalnivån, bedöms ramtäckningens påverkan på tillförlitligheten vara liten. För vissa redovisningsgrupper, t.ex. på regional nivå, kan dock påverkan vara något större.

Det går att läsa mer om folkbokföringen i Kvalitetsdeklarationen för Befolkningsstatistik, avsnitt 2.2.2 *Ramtäckning*.

2.2.3 Mätning

Uppgifter samlas in via telefonintervju, pappers- eller webbenkät, samt från SCB:s befintliga statistikregister.

Intervju, webb- och pappersenkät

Intervjuer genomförs med datorstöd under referensåret. Insamling av uppgifter via pappersenkät och webbinsamling pågår under samma tidsperiod.

Ett antal frågor, bland annat om boendeform och hushållets sammansättning, avser förhållandet vid tidpunkten för uppgiftsinsamlingen från hushållet.

Uppgifter om utgifter avser olika tidsperioder. Frågor ställs för olika tidsperioder för olika utgifter.

Vissa utgifter avser utgifter för de senaste 12 månaderna. Detta gör att de hushåll som svarar i början av året svarar även delvis för föregående år.

Samtliga utgifter omräknas i bearbetningarna till årsuppgifter. Dessa mätningar gör att utgifterna inte speglar exakt samma mätperiod under året och kan skapa mätproblem.

Felkällor i uppgiftsinsamlingen från hushållen kan vara att uppgiftslämnaren missförstår frågorna eller att svaret registreras felaktigt. En av de större felkällorna är minnesfel. En del frågor avser utgifter de senaste 12 månaderna, vilket betyder att uppgiftslämnaren ska lämna uppgifter som avser ett år bakåt i tiden. För att försöka minska risken för minnesfel finns i informationsbrevet till uppgiftslämnarna en sammanställning av intervjufrågorna, vilket ger uppgiftslämnarna möjlighet att förbereda sig för vissa frågor.

En annan felkälla, som uppmärksammats i denna insamling, är att hushållen i varierande omfattning svarat för annan tidsperiod än den som finns i frågan. I vissa avsnitt växlar frågorna mellan att fråga efter senaste året och senaste månaden. Här förekommer det att hushållet har lämnat årsuppgifter på månadsfrågorna.

Nivåerna på insamlat material tyder på att uppgiftslämnare i viss omfattning har rapporterat även belopp som ligger utanför referensperioden, t.ex. den senaste veckan. Att man tagit med det där extra som inhandlades för kanske två veckor sedan, men som man vill räkna med för att det hade en påverkan på utgiften.

Ingen studie har gjorts i vilken omfattning dessa felkällor påverkar statistiken.

Mätinstrument finns som bifogat dokument i Statistikens Framställning som finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/HE0201.

Statistikregister

SCB:s befintliga register svarar inte alltid mot statistikens behov. Det gäller till exempel hushållets sammansättning i Registret över totalbefolkningen. I insamlingen till Hushållens utgifter finns därför frågor för att fastställa hur hushållet ser ut.

2.2.4 Bortfall

Svarsbortfall, vanligen förkortat till bortfall, uppstår när värden på en eller flera observationsvariabler i en undersökning inte kan inhämtas. Saknas alla värden för en person är det frågan om **objektsbortfall**. Saknas enbart vissa värden handlar det om **partiellt bortfall**. Med partiella svar menas ofullständiga intervjuer eller enkäter.

I tabellerna anges det viktade objektsbortfallet då övertäckningen är borträknad.

Andel objektsbortfall efter hushållstyp, %.

Ensamstående utan barn	60,1
Sammanboende utan barn	50,3
Ensamstående med barn	64,0
Sammanboende med barn	58,6

Övriga	63,7
--------	------

Andel objektsbortfall efter upplåtelseform, %.

Hysesrätt	62,9
Bostadsrätt	55,1
Äganderätt	54,4

Kalibrering används för objektsbortfallskompensation i urvalet. Kalibrering används för de flesta estimaten som baseras på de svarande i intervjun. Denna metod bör reducera den snedvridande effekt som bortfallet har. Vid redovisning av variabler som finns i SCB:s befintliga register används uppräkningsinformation utan hjälpinformation baserad på hela urvalet.

I insamlade uppgifter förekommer partiellt bortfall, då respondenten valt att gå förbi frågan eller svarat att hen inte vet eller inte vill uppge något svar på aktuell fråga. Vid partiellt bortfall sker ett imputeringsförfarande med hjälp av registeruppgift, regressionsmodeller eller medelvärdesimputering. Mer detaljerad information om detta finns i Statistikens Framställning, avsnitt 2.5 *Bearbetningar*.

Omfattningen av det partiella bortfallet är olika i olika variabler. Här visas det partiella bortfallet för ett urval av insamlade variabler.

I BUT-undersökningen

Ränteutgift -21%
Månadshyra - 4%
Typ av kök - < 1%

I LUT-undersökningen

Spannmåls-, ris- eller majsprodukter - 4%
Socker o sylt - 5%
Skor - 4%

I DUT-undersökningen

Paket- eller charterresa ja/nej - 23%
Drivmedel - 8%
Försäkringar - 10%

För en del variabler finns möjlighet att komplettera materialet med uppgifter från register. Ett antagande som görs då är att urvalspersonen bor på den adress där hen är folkbokförd.

En beskrivning av hur det partiella bortfallet hanteras finns i Statistikens Framtagning, StaF, avsnitt 2.5 *Bearbetningar*.

Bortfallets bidrag till de slumpmässiga effekterna är att osäkerhetsintervallet blir större än det annars skulle ha blivit. De systematiska effekterna är svårare att uttala sig om, eftersom vi inte vet hur stora dessa är. Men genom kalibrering avser vi att minska de systematiska effekterna.

2.2.5 Bearbetning

Bearbetningsfel är fel som kan uppkomma vid bearbetning av det insamlade materialet, manuellt eller maskinellt.

För vissa typer av fel som uppkommer vid databeredning, till exempel vid dataregistrering, kodning och granskning/rättning, kan man efter studier som bygger på upprepning av dessa moment ibland dra slutsatser om både risker och konsekvenser.

Andra bearbetningsfel beror på den "mänskliga faktorn", till exempel beräkningsfel, programmeringsfel och systemfel. Risken för att de ska inträffa och den konsekvens detta får för statistiken är mycket svår att beräkna. SCB arbetar kontinuerligt för att minimera riskerna för negativ inverkan på statistikens tillförlitlighet på grund av fel som beror på den "mänskliga faktorn", både förebyggande och genom snabba åtgärder när sådana fel upptäcks.

Inom Hushållens utgifter genomförs ett omfattande gransknings- och rättningsarbete. Nedan beskrivs kortfattat de olika delarna i bearbetningsfasen.

Intervjū

I samband med intervjun genomförs kontroller av svarens rimlighet och logiska samband. Efter avslutad intervju sker kontroller av intervjumaterialet. Bland annat stäms de insamlade uppgifterna av mot uppgifter från SCB:s befintliga statistikregister, vilket ibland resulterar i ändringar av insamlade uppgifter. Trots granskning kvarstår sannolikt fel i materialet, men ingen studie har gjorts som visar på i vilken omfattning. Troligen medför felen inga eller små konsekvenser för tillförlitligheten.

Webbinsamling

Vid ifyllandet av webbenkäten genomförs ett fåtal kontroller. Efter avslutad intervju sker kontroller av webbmaterial på samma sätt som för insamlat material från intervju. Tidigare studier, ett experiment i Hushållens boendeutgifter 2015, visar att användningen av webbinsamling jämfört med telefonintervjuer inte har några konsekvenser för tillförlitligheten.

Pappersenkät

Någon kontroll vid ifyllandet av pappersenkät kan av naturliga skäl inte göras. De kontroller som görs efter att uppgifterna samlats in utförs i första hand på samma sätt som för intervju- och webbinsamling. Det gjordes också extra kontroller av uppgifter lämnade på papper då det fanns möjlighet att gå till den digitala bilden av den inskannade blanketten för att kontrollera vad uppgiftslämnaren verkligen skrivit. Här hittades inläsnings- och tolkningsfel som inte förekommer i webb eller telefon. På en del pappersformulär fanns också kommentarer skrivna utanför inläsningsrutorna - kommentarer som i viss utsträckning gjorde att beloppen justerades. T.ex. fanns kommentarer om att uppgifterna avsåg senaste året, där frågan gällde senaste månaden.

Granskning av data

Vid skapande av variabler kan fel uppstå. Omfattande kontroller görs där de skapade variablerna bland annat stäms av mot uppgifter från SCB:s befintliga statistikregister. Kontrollen minskar risken för att det ska finnas felaktigheter som i stor utsträckning påverkar statistiken. Genom granskningen uppnås

positiva konsekvenser för tillförlitligheten genom att felaktiga uppgifter kan korrigeras.

I 2021 års insamling har vi sett fler extremvärden än tidigare undersökningar. Åtgärder beskrivs i Statistikens framtagning, StaF, avsnitt 2.6.2 *Granskning av mikrodata och insamlade statistikvärden*.

Framställning av resultat

Punktskattningar och konfidensintervall har beräknats med hjälp av ETOS, ett av SCB utvecklat estimationsprogram. I samtliga moment kan fel uppstå.

2.2.6 Modellantaganden

För att kompensera för objektsbortfall har en kalibreringsestimator använts. Läs mer om objektsbortfall i avsnitt 2.2.4 *Bortfall*.

Om personerna i bortfallet skiljer sig från de svarande med avseende på undersökningsvariablerna, kan skattningar som grundar sig på enbart de svarande bli skeva. För att försöka reducera eventuella bortfallsskevheter har vikter beräknats med hjälp av kalibrering. Storleken på kvarstående skevheter orsakade av bortfall är svåra att mäta.

Efter en sammanvägning av analysen kring de tre kriterierna i avsnitt 2.2.1 *Urval* samt efter kontroll av vikternas fördelning, används hjälpvariabler för kalibrering. Hjälpvariablerna som används beskrivs i Statistikens Framställning, avsnitt 3.1 *Kvantitativ information*.

Imputering av uppgifter används i vissa fall i undersökningen. Imputeringen beskrivs i Statistikens Framställning, 2.5 *Bearbetningar* och 2.6.2 *Granskning mikrodata och insamlade statistikvärden*.

2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig

Ingen preliminär statistik presenteras för undersökningsår 2021.

3 Aktualitet och punktlighet

3.1 Framställningstid

Framställningstiden är cirka 12 månader, räknat från den 31 december det år som statistiken avser.

3.2 Frekvens

Uppgifter för Hushållens utgifter planeras att samlas in och redovisas med cirka 5 års intervall.

3.3 Punktlighet

Publicering sker vanligtvis enligt publiceringskalendern för Sveriges officiella statistik, som finns på SCB:s webbplats [När publiceras statistiken? \(scb.se\)](https://www.scb.se/nar-publiceras-statistiken/)

Publiceringen avseende 2021 skulle ha gjorts vid två tillfällen under året. Den första publiceringen skulle innehålla statistik över hushållens utgifter och dess delar och vid andra tillfället planerades en komplettering med inkomst-uppgifter. Den första publiceringen sköt man på på grund av förändrade förutsättningar i undersökningen och det beslutades att all statistik istället skulle publiceras vid samma tillfälle i samband med det andra publiceringstillfället.

4 Tillgänglighet och tydlighet

4.1 Tillgång till statistiken

Statistiken sprids i form av en statistiknyhet och tabeller på SCB:s webbplats www.scb.se/HE0201. Statistiken är också inlagd i *Statistikdatabasen* på webbplatsen. Statistiken förmedlas även i form av artiklar.

4.2 Möjlighet till ytterligare statistik

SCB utför på uppdragsbasis specialbearbetningar av mikrodata. Efter särskild prövning kan forskare få tillgång till avidentifierade mikrodata för egna bearbetningar.

4.3 Presentation

Statistiken presenteras som tabeller, text och diagram.

4.4 Dokumentation

Framställningen av statistikregistret och statistiken beskrivs i *Statistikens framställning*. Statistikens kvalitet beskrivs i innevarande dokument, *Kvalitetsdeklaration*. Detaljerad information om mikrodata finns beskrivet i *Dokumentation av mikrodata (MetaPlus)*. Samtliga dokumentationer finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/HE0201.

5 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

5.1 Jämförbarhet över tid

Det råder jämförbarhet för undersökningarna 1985, 1988, 1992, 1999, 2000 och 2001. Undersökningarna 1995, 1996, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009 och 2012 är till största delen jämförbara med tidigare nämnda årgångar medan undersökningen från 1978 delvis är jämförbar. Redovisningar för åren 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009 och 2012 är helt jämförbara med varandra.

På grund av den helt nya designen och ett nytt insamlingsätt för undersökningen 2021 bör man vara mycket försiktig vid jämförelser med tidigare statistik. Avsikten är att redovisa samma sak, hushållens utgifter, men det är svårt att säga om skillnader mellan åren verkligen beror på faktiskt skillnader och hur mycket den nya designen påverkar nivåerna på insamlade utgifter.

Undersökningen har bytt namn ett antal gånger; den har hetat *Hushållens konsumtion*, *Hushållsbudgetundersökningen*, *Utgiftsbarometern* och, sedan 2003, *Hushållens utgifter*.

Över åren har ett antal större förändringar genomförts som påverkat jämförbarheten över tiden. Exempelvis har större förändringar skett vad gäller:

- Antal bokföringsveckor
- Datainsamlingsmetod (enkät, telefonintervju eller webbformulär)
- Detaljeringsgrad vid insamling av utgifter

Permanent förändringar har gjorts såsom att ändra antalet bokföringsveckor från fyra veckor (-1997) till två veckor (1998-). Icke-permanent förändringar har också gjorts. Det gäller till exempel redovisning av livsmedel som vissa

undersökningar (1978, 1995, 1996, 2003-) gjorts detaljerat och i andra undersökningar gjorts grupperat.

Undersökning för 2021 har genomgått stora förändringar avseende design och insamlingsförfarande. Undersökningen använder sig av en ny version av klassifikationen av konsumtionsutgifter (COICOP 2018) vilket påverkar jämförelsen över tid. Statistik från undersökningen avser samma sak som tidigare undersökningar men eftersom en omfattande förändring gjorts så kan förändringar mellan undersökningar delvis bero på den nya designen.

5.2 Jämförbarhet mellan grupper

Jämförbarheten mellan grupper inom undersökningen Hushållens utgifter 2021 får anses som god. Samma insamlingsförfarande har använts för alla grupper.

5.3 Samanvändbarhet i övrigt

Det finns flera undersökningar som samlar in och redovisar hushållens utgifter.

Ett exempel är Hushållens boendeutgifter (BUT) www.scb.se/HE0202 som bland annat redovisar utgifter för boendet. De båda undersökningarna har från och med år 2020 gemensam insamling, samma mät- och referensperioder, men olika definition av boendeutgiften.

Vill man jämföra statistiken, ska det göras med viss försiktighet på grund av skillnaderna i dessa undersökningar.

En jämförelse mellan HUT och SCB:s nationalräkenskaper (NR) visar skillnader när det gäller skattningar av utgifter för vissa varuslag. Det kan bero på en överskattning eller underrapportering av dessa utgifter hos hushållen. Det beror även på en del skillnader i definitioner mellan NR och HUT.

Undersökningen följer EU:s rekommendationer så långt som möjligt och därmed ökar möjligheterna till jämförbarhet med andra EU-länder.

5.4 Numerisk överensstämmelse

Den numeriska överensstämmelsen inom statistiken om Hushållens utgifter 2021 är god. Det finns inga tabeller med avvikande redovisningsgrupper och siffror i olika tabeller som syftar på samma sak är lika.

Allmänna uppgifter

Statistiken avseende hushållens utgifter 2021 publiceras inte som officiell statistik.

A Klassificeringen Sveriges officiella statistik

För statistik som ingår i Sveriges officiella statistik (SOS) gäller särskilda regler för kvalitet och tillgänglighet, se lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken samt Statistiska centralbyråns föreskrifter ([SCB-FS 2016:17](#)) om kvalitet för den officiella statistiken.

B Sekretess och personuppgiftsbehandling

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen ([2009:400](#)). Vid behandling av personuppgifter, dvs. information som direkt eller indirekt kan hänföras till en person som är i livet, gäller lagen ([2001:99](#)) och förordningen ([2001:100](#)) om den officiella statistiken samt EU:s dataskyddsförordning ([2016/679](#)). Samtliga uppgifter skyddas av sekretessen. Personuppgifter, bland annat personnummer, finns i statistikregistret. Sekretessen gäller i 70 år.

Vid begäran från privatperson enligt artikel 15 i dataskyddsförordningen lämnas registerutdrag, vilket endast innehåller uppgifter om den egna personen.

C Bevarande och gallring

Bevarandebeslut finns samt ett tillämpningsbeslut med tidsfrist på 40 år (Dnr 2018/474).

D Uppgiftsskyldighet

Statistiken baseras på uppgifter i registersystemet RTB (Registret över totalbefolkningen) och SCB:s lägenhetsregister. SCB:s lägenhetsregister är en bearbetning av Lägenhetsregistret hos Lantmäteriet.

RTB bygger på administrativa register. Skatteverket levererar uppgifter från folkbokföringen och på SCB lagras uppgifterna efter kontroller, justeringar och härledningar.

Följande lagar och förordningar reglerar individens skyldighet att anmäla uppgifter till folkbokföringen samt Skatteverkets rätt och skyldighet att behandla folkbokföringsuppgifter: Folkbokföringslag (1991:481), Folkbokföringsförordning (1991:749), Lag (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet, Förordning (2001:589) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet samt Förordning (2007:762) med instruktion för Statistiska centralbyrån. Enligt förordningen om den officiella statistiken, SFS 2001:100, ska Skatteverket lämna de uppgifter som behövs för Befolkningsstatistiken till SCB.

Kommuner och fastighetsägare har skyldighet att medverka vid upprättandet av ett lägenhetsregister reglerat i Lag om lägenhetsregister (SFS 2006:378). Där regleras även uppdateringen så att nyttillkomna lägenheter efter det initiala uppläggningsarbetet i flerbostadsfastigheter blir nummersatta.

Vidare har folkbokföringslagen (SFS 1991:481) kompletterats i 6 § med "att en person som är bosatt på en fastighet som innehåller flera bostadslägenheter skall folkbokföras även på lägenhet".

Uppgiftsskyldighet föreligger inte för de utvalda hushållen enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99).

E EU-reglering och internationell rapportering

Statistiken är inte EU-reglerad men genomförs med stöd av ett Gentlemens agreement gentemot Eurostat. Från och med år 2026 är statistiken EU-reglerad.

SCB levererar mikrodata från undersökningen till Eurostat med cirka 5 års intervall.

F Historik

Statistiska centralbyrån (SCB) genomför sedan år 1958, på uppdrag av riksdagen, undersökningen *Hushållens utgifter* (HUT), tidigare kallad *Hushållens konsumtion*, *Hushållsbudgetundersökningen* och *Utgiftsbarometern*. Undersökningar har tidigare genomförts 1958, 1969, 1978, 1985, 1988, 1992, 1995, 1996, 1999, 2000, 2001, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009 och 2012.

Inför år 2021-års insamling gjordes omfattande förändringar av undersökningen, både vad gäller design och insamlingssätt. Denna omdesign innebar också att insamlingen i framtiden kommer att göras samordnat med undersökningen om Hushållens boendeutgifter.

G Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Statistiska centralbyrån
Kontaktinformation	Sektionen för statistik om hushållens ekonomi
E-post	utgiftsstat@scb.se
Telefon	010-479 50 00 (Statistikservice)